Moties en toezeggingen

Tijdens het Algemeen Overleg over integratieonderwerpen met de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken van 4 juni jl. is door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid toegezegd om bij de volgende voortgangsrapportage van het Actieprogramma de Tweede Kamer nader te informeren over het mobiliseren van maatschappelijke tegengeluiden en versterken weerbaarheid tegen radicalisering en spanningen (maatregel 27). Omdat deze maatregel nauw samenhangt met maatschappelijk debat over de grenzen van rechtsstaat (maatregel 28) wordt deze meegenomen in deze toezegging.

Om ervoor te zorgen dat extremistische boodschappen minder vat krijgen op onze samenleving, acht het kabinet het van belang dat opvattingen die ingaan tegen de democratische en morele fundamenten van ons land zo min mogelijk weerklank vinden en actief weerwoord krijgen. Het jihadistische gedachtegoed, maar ook antimoslim sentimenten en antisemitisme druisen in tegen onze kernwaarden van vrijheid, gelijkheid en tolerantie en kunnen leiden tot radicalisering en maatschappelijke spanningen. Het kabinet zoekt daarbij naar een balans tussen het voorkomen en aanpakken van radicalisering enerzijds en het omgaan met polarisatie anderzijds.

Vanuit het Actieprogramma is de aanpak om extremistische boodschappen te bestrijden enerzijds gericht op het ondermijnen van jihadistische boodschappen en anderzijds op het versterken van de weerbaarheid van jongeren. Doel is de aantrekkingskracht van gewelddadig extremisme te verzwakken. Daarbij is ook aandacht voor bredere sentimenten in de Nederlandse samenleving. Dit om op de langere termijn de voedingsbodem voor radicalisering weg te nemen. Het jihadisme speelt in op gevoelens van discriminatie en buitensluiting onder moslims en poogt deze te mobiliseren. Om de verspreiding van extremisme geen kans te geven, is het van belang om weerwoord te bieden tegen het beeld van een onoverbrugbare kloof tussen het westen en de islam dat de indruk wekt te moeten kiezen tussen de Islam of Nederland, en vatbare jongeren ertoe aanzet Nederland de rug toe te keren.

Duidelijke perspectieven op burgerschap en op wat het inhoud om je thuis te voelen in Nederland zijn nodig. Maatschappelijk debat en dialoog spelen hierbij een belangrijke rol. Ze bieden niet alleen een platform om actief deel te nemen aan gesprekken over maatschappelijke onderwerpen en actualiteiten, ze zetten jongeren ook aan het denken over waarden en normen, eigen referentiekaders en mogelijke andere perspectieven op lastige vraagstukken. Het kabinet ondersteunt projecten waarin jongeren spreken met media waar zij zich soms niet meer door vertegenwoordigd voelen. In de 'Roadshow Persvrijheid' gaan jongeren in gesprek met journalisten over het maken van nieuws, persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting. Ook zet het kabinet in op het bespreekbaar maken van taboes over wat sommige moslimjongeren beweegt om zich te keren tegen de samenleving waarin zij zijn opgegroeid. Zo faciliteert het kabinet debatten met studenten over het beeld dat er in de samenleving en door de overheid wordt gemeten met twee maten, bijvoorbeeld als het gaat om buitenlands beleid in het Midden Oosten.

Ook op andere manieren tracht het kabinet jongeren te betrekken. Theater is hierbij een van de middelen. Naar Belgisch voorbeeld ondersteunt het kabinet vanaf begin 2016 het theaterstuk '*Jihad de voorstelling*'. Dit is een Nederlandse bewerking van het succesvolle '*Dijhad, Le Spectacle*', dat in België duizenden jongeren bereikte. Deze theatervoorstelling zal bezocht worden door middelbare scholieren in diverse gemeenten waar de problematiek van radicalisering speelt. Daarnaast ontwikkelt het kabinet initiatieven om de bewustwording bij ouders/opvoeders te vergroten van online strategieën van jihadisten en om jongeren zelf kritischer te leren omgaan met de aangeboden informatie.

Verder is met ondersteuning vanuit het Rijk een project van het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders (SMN) van start gegaan. Dit project richt zich op training van vertrouwenspersonen, het uitwisselen van ervaringen ten aanzien van het voorkomen van radicalisering binnen de eigen gemeenschap en het organiseren van 30

voorlichtingsbijeenkomsten. Het project heeft een looptijd van twee jaar. Het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) krijgt ondersteuning vanuit het Rijk voor het trainen van imams en moskeebestuurders in plaatsen waar de problematiek van radicalisering speelt. Tevens organiseert het CMO voorlichtingsbijeenkomsten en debatten voor moskeebezoekers over het thema radicalisering. Deze voorlichtingsbijeenkomsten van het CMO zijn ook gericht op het vergroten van de weerbaarheid tegen radicalisering in Nederland. In 2016 wordt ook met andere partijen ingezet op het bespreekbaar maken van radicalisering binnen gemeenschappen en het geven van voorlichting.

Naast de nationale inzet zorgt het kabinet voor een goede aansluiting met internationale activiteiten op dit onderwerp. Er is een Europese initiatief met ondersteuning vanuit de Europese Commissie gestart om uitwisseling en samenwerking ten aanzien van alternatieve geluiden te bevorderen. Ook draagt Nederland actief bij in uitwisseling in internationale fora als het gaat om strategische communicatie, zoals in de samenwerking binnen de GCTF als de anti-ISIS coalitie. Zo wordt gekeken naar mogelijkheden om geloofwaardige geluiden de regio te ondersteunen en worden gesprekken gevoerd met Facebook, Google en Twitter over hun mogelijke rol bij het voorkomen van radicalisering.

Uitwerking motie Marcouch

Samen met de gemeente Amsterdam is een pilot gestart waarin wordt bezien hoe de methode PIT (Preventie Interventie Team) kan worden ingezet (Motie Marcouch TK 2014-2015, 34000-VI, nr. 38) om radicalisering tegen te gaan. Voor de uitvoering van deze pilot is een interventieteam opgezet, bestaande uit ervaren PIT-werkers. Werkenderwijs zal worden gezocht naar potentiële succesfactoren bij de interventies, naar voorbeeld van het PIT. Er is bewust gekozen voor uitvoeren van de motie in de vorm van een kleine pilot met een klein aantal (ongeveer vijf) gezinnen waarbij per casus een persoonlijk plan van aanpak wordt opgesteld. Hierbij worden de werkwijzen en de methoden van het PIT als uitgangspunt genomen, aangevuld met kennis over radicalisering.

In navolging op de huidige aanpak is voor de pilot de doelstelling van het team stimulering/ondersteuning van een positieve en gezonde (identiteits)ontwikkeling. De pilot richt zich op volgende doelgroepen:

- Broertjes en zusjes (en/of kinderen) van Amsterdamse jongeren die zijn afgereisd (en weer teruggekomen) of willen afreizen
- Gezinnen waarover vanuit diverse hoeken melding is gemaakt van radicalisering/extremisme van 1 van de gezinsleden
- Kinderen/jongeren/gezinnen die via de reguliere PIT-routes binnenkomen, waarbij een vermoeden is van radicalisering.

Een onafhankelijk partij is ingeschakeld om de pilot te volgen en te evalueren. Wanneer de pilot ten einde loopt zal bezien worden of uitrol van de werkwijze naar meer gezinnen en/of gemeenten mogelijk en wenselijk is.

Uitvoering van motie Dijkhoff/Oskam over strafbaarstelling vrijwillig verblijf op door een terroristische organisatie gecontroleerd grondgebied (34 000 VI, nr. 30)

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Veiligheid en Justitie is onderzoek verricht naar de juridische mogelijkheden van een strafbaarstelling van vrijwillig verblijf op een door een terroristische organisatie gecontroleerd grondgebied, zoals voorgesteld in de motie. De resultaten van het onderzoek zijn neergelegd in een rapport (P.H.P.H.M.C. van Kempen en M.I. Fedorova, *'Foreign terrorist fighters': strafbaarstelling van verblijf op een terroristisch grondgebied? Een toetsing aan materieel strafrechtelijke, mensenrechtelijke en volkenrechtelijke parameters,* zie bijlage 4).

De vraagstelling van de indieners van de motie spitste zich toe op de juridische mogelijkheden om te komen tot een strafbaarstelling van verblijf op een door een terroristische organisatie gecontroleerd grondgebied. De onderzoekers zijn nagegaan welke juridische aspecten daartoe bepalend zijn en waaraan de voorgestelde strafbaarstelling dientengevolge zou dienen te moeten

worden getoetst. Het gaat daarbij om toetsing aan basisvereisten waaraan een strafbaarstelling moet voldoen, aan het relevante mensenrechtelijke kader, en aan de beginselen van het volkenrecht.

De onderzoekers hebben vastgesteld dat een strafbaarstelling stuit op een aantal serieuze juridische bezwaren en belemmeringen. De strafbaarstelling is niet zo duidelijk en specifiek mogelijk te formuleren als gewenst en zou om die reden onvoldoende voorzienbaar zijn in haar toepassing. De strafbaarstelling zoals voorgesteld in de motie omvat verder wereldwijd alle gebieden die onder controle of invloed van een terroristische organisatie staan. De strafbaarstelling zou bovendien ook betrekking hebben op allerlei personen die geen terroristische bijdrage leveren of intentie daartoe hebben. En ten slotte zou de strafbaarstelling de soevereiniteit van andere staten raken. De conclusie van het onderzoek is dat eigenlijk alleen een strafbaarstelling waarin de materiële wederrechtelijkheid (de kwade bedoeling in het handelen van de desbetreffende persoon) centraal staat, haalbaar zou kunnen zijn. Een dergelijke strafbaarstelling heeft echter geen toegevoegde waarde ten opzichte van bestaande strafbaarstellingen als voorbereiding tot het plegen van terroristische misdrijven (artikel 134a Sr) en deelneming aan een terroristische organisatie (artikel 140a Sr) en rekrutering voor de gewapende strijd (artikel 205 Sr).

De onderzoekers geven aan dat als alternatief nog zou kunnen worden gedacht aan strafrechtelijke handhaving van een stelsel van bestemmingsvisa. Eerder heeft het kabinet al onderzocht of de invoering van een stelsel van bestemmingsvisa juridisch en praktisch haalbaar zou zijn (Kamerstukken II 2013/14, 29 754, nr. 238, blz. 8-12). Invoering van bestemmingsvisa bleek niet doeltreffend, omdat beperkingen op grond van een bestemmingsvisum eenvoudig te omzeilen zijn (zowel bij een nationaal stelsel als een stelsel op EU-niveau). Bovendien bleek ook de invoering van bestemmingsvisa te stuiten op juridische bezwaren. In plaats daarvan heeft het kabinet daarom bij de totstandkoming van het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme gekozen voor de invoering van een uitreisverbod, opgenomen in het wetsvoorstel Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding (maatregel 11).

Op basis van de uitkomsten van het verrichte wetenschappelijke onderzoek, ziet het kabinet geen reden om verder onderzoek te verrichten naar de wenselijkheid van de in de motie voorgestelde strafbaarstelling van vrijwillig verblijf op een door een terroristische organisatie gecontroleerd grondgebied. Belangrijk is dat de mogelijkheden om effectief op te treden tegen jihadisme de komende tijd worden uitgebreid op basis van het Actieprogramma. Hierbij gaat het onder meer om een aantal op de bestrijding van jihadisme toegesneden bestuursrechtelijke maatregelen, opgenomen in het wetsvoorstel Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding. Dit wetsvoorstel voorziet onder andere in een meldplicht, een gebiedsverbod en een uitreisverbod ter bescherming van de nationale veiligheid.

Toezegging Van Raak
Naar aanleiding van een toezegging van de minister van VenJ aan het lid Van Raak (gedaan tijdens het mondelinge vragenuur van 26 mei jl.) zijn de fractiewoordvoerders CT aangesloten bij een bijeenkomst van de ministers van VenJ, SZW en BZK met de burgemeesters van de meest betrokken gemeenten. Tijdens deze bijeenkomst op 29 september jl. zijn informatie en ervaringen met de lokale aanpak van Jihadisme gewisseld. Hiermee is de toezegging gestand gedaan.

Evaluatie CT-beleid
In de geest van de aanbevelingen van de commissie Suyver wordt de CT-strategie vijfjaarlijks geëvalueerd. Conform de toezegging van de Minister-President tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen van 25 oktober 2011 loopt momenteel, onder begeleiding van het WODC, de externe evaluatie van het CT-beleid over de periode 2011-2015. De CT-strategie 2011-2015 vormt hiervoor logischerwijs de basis. De Universiteit Utrecht is de partij die de tweede fase van de evaluatie uitvoert. In de eerste fase is door het bureau Pro Facto (gelieerd aan de Rijksuniversiteit Groningen) gekeken naar de structuur, opbouw en beleidslogica van de strategie. De tweede, afrondende fase richt zich op de samenhang tussen de (beleids)plannen, samenwerkingsprocessen

en beleidsmaatregelen die uit de strategie zijn voortgekomen. Deze laatste zijn onder andere vastgelegd in het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme. Hierbij wordt specifiek gekeken naar de manier waarop de maatregelen vorm krijgen binnen de integrale lokale aanpak. Tot slot wordt het kostenaspect meegenomen in de evaluatie. Oplevering van de evaluatie is voorzien in het voorjaar van 2016.